

William Shakespeare

ANTONIUS JA KLEOPATRA

Suomentanut Matti Rossi

WSOY

ANTONIUS JA KLEOPATRA

WILLIAM
SHAKESPEARE
Antonius ja Kleopatra

SUOMENTANUT MATTI ROSSI
ESIPUHE JAANA TOIVARI-VIITALA

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

Teos on saanut WSOY:n kirjallisuussäätiön tukea.

Toimitus kiittää professori Matti Rissasta asiantuntija-avusta.

Toimitus Alice Martin ja Saara Pääkkönen

Englanninkielinen alkuteos *Anthony and Cleopatra*
työssä on käytetty mm. The Arden Shakespeare
ja The Oxford Shakespeare -editioita.

© WSOY ja Matti Rossi 2013

Esipuhe © Jaana Toivari-Viitala 2013

Suomennoksen esitysoikeuksia valvoo Nordic Drama Corner Oy,
Meritullinkatu 33 E, 00170 Helsinki.

Nimiösvun kuvassa ensimmäinen Globe-teatteri (1599–1613)
Sivulla 219 Martin Droeshoutin muotokuva Shakespearesta
ns. ensimmäisestä foliopainoksesta

Graafinen suunnittelu Martti Ruokonen

ISBN 978-951-0-49157-7

PAINETTU EU:SSA

SISÄLLYS

Antonius ja Kleopatra – roomalainen
rationaalisuus ja egyptiläinen aistillisuus 7

Antonius ja Kleopatra

Näytelmän henkilöt 25

 I näytös 27

 II näytös 58

 III näytös 104

 IV näytös 152

 V näytös 191

William Shakespearen elämä 219

ANTONIUS JA KLEOPATRA – ROOMALAINEN RATIONAALISUUS JA EGYPTILÄINEN AISTILLISUUS

Antoni ja *Kleopatra* -näytelmää on sanottu William Shakespearen loisteliaimmaksi ja kieliasultaan kauneimmaksi tragediaksi, jossa rakkauden jumala Venuksen ja sodan jumala Marsin myyttinen kohtaaminen on puettu historialliseen asuun. Vertauskuvana voidaan pitää myös tarua Herkuleesta ja Lyydian kuningattaresta, jossa viimeksi mainittu onnistuu naisille ominaisella juonittelukyvyllään alistamaan voimakkaan sankarin. Näytelmän perusasetelma, vastakohtapareilla leikkittely, tuo kerrontaan väriä ja dynamiikkaa. Naisellisuus peilautuu miehisyttä vasten, tunteikas intohimo kohtaa järjen, vuode sotatantereeseen. Myös päätapahtumapaikat ovat toistensa vastakohtia; elämä Egyptissä, nautintojen tyysijassa, eroaa huomattavasti arkisesta puurtamisesta Italiassa.

Antiikkia ihailtiin suuresti renessanssin aikana ja sivistyneistö oli hyvin perillä kreikkalais-roomalaisesta historiasta ja kulttuurista. Vilkkaan käännöstoiminnan seurauksena myös henkilöt, jotka eivät osanneet latinaa tai joiden latinan taito ei ollut täysin sujuvaa, pääsivät osallisiksi antiikin kirjallisuuden aarteista. Nuori William Shakespeare oli käynyt Stratford-upon-Avonissa King's New Grammar School -nimistä koulua. Tuo »Grammar» viittaa nimenomaan latinan kielioppiin, joten hän kuului niihin henkilöihin, jotka pystyivät tutustumaan alkuperäisiin latinankielisiin teksteihin. Shakespearen mielenkiinto kreikkalais-roomalaista historiaa ja kulttuuria kohtaan on nähtävissä jo näytelmässä *Titus Andronicus*, joka on todennäköi-

Antonius ja Kleopatra

sesti varhaisin Shakespearen kirjoittama tragedia. Tämä 1580-luvun puolivälin ja 1590-luvun alun välillä valmistunut teos kertoo fiktiivisistä Rooman imperiumin myöhäiskaudella käydyistä taisteluista gootteja vastaan. Muinaisuuteen sijoittuvan *Titus Andronicus* -näytelmätekstin puitteissa Shakespeare nosti kuitenkin myös esiin ajankohtaisia aiheita, jotka liittyivät muun muassa kuningatar Elisabetin hallintokauden loppuvaiheisiin ja kruunun periytymiskysymykseen sekä koston etiikkaan. Päivänpolttavien aiheiden tunnistaminen ei liene ollut yleisölle vaikeaa, sillä nykyisyyden tulkitseminen ja ymmärtäminen klassisen kulttuurin lähdeaineiston kautta oli vakiintunut osa Shakespearen ajan koulujen opetusohjelmaa.

Publius Ovidius Nason (43 eaa. – 17/18 jaa.) teosta *Muodonmuutoksia* (*Metamorphoses*) pidetään merkittävimpana Shakespearea innoittaneena klassisena teoksena. Latinankielistä tarinakokoelmaa käytettiin koulujen oppikirjana. Shakespeare oli siis tutustunut tähän Ovidiuksen tekstiin jo nuorena. Kirjan eräästä latinankielisestä kappaleesta on jopa löytynyt Shakespearen nimikirjoitus, jonka alkuperäisyys on tosin kyseenalainen. Arthur Goldingin käännettyä *Muodonmuutoksia*-teoksen englanniksi vuonna 1567 siitä tuli Elisabetin ajan suosituinta lukemistoa. Shakespearen toinen innoituksen lähde antiikin ajoilta oli Plutarkhoksen *Kuuluisien miesten elämäkertoja*. Plutarkhos esittelee teoksessaan rinnakkain 46 kuuluisan kreikkalaisen ja roomalaisen sankarin elämäkerrat. Marcus Antoniuksen elämää verrataan teoksessa Makedonian kuningas Demetrios Poliokretekseen tavalla, jossa Antonius katsoon kahdesta vertailukohteesta paremmaksi.

Plutarkhoksen esitys Antoniuksesta (ja Kleopatrasta) pohjautui osin ensikäden tietoihin. Hänen isoisänsä ystävä, lääkäri Philotas, oli ollut opiskelemissa Alexandriassa Antoniuksen Egyptissä oleskelun ajankohtana. Philotaksen oli onnistunut päästä jopa kuninkaallisiin keittiöihin, jossa valmisteltiin Antoniuksen ja Kleopatran ylellisten juhlien herkut. Plutarkhos kuitenkin myös mainit-

see rakastavaisten tarinan eri vaiheita käsittelevien huhujen suuren määrän, eli kaikista yksityiskohdista ei ole varmaa tietoa. Pian Kleopatran kuoleman jälkeen Aktionin taistelun voittajaa Caesaria ihannoiva ilmapiiri tuotti toinen toistaan kielteisempiä mielikuvia Egyptin huora-kuningattaresta. Augustus-lisänimen ottaneen Caesarin propagandakoneisto siirtyi kuitenkin asteittain painottamaan Aktionin taistelun voitokkuutta Kleopatran mustamaalaamisen sijaan. Mielikuvat Kleopatrasta ovat kaikesta huolimatta eläneet Augustuksen muistoa huomattavasti voimakkaampina, välillä kielteinä, välillä ihannoivina. Vaikka todellista kokonaisvaltaista henkilökuva on vaikea hahmottaa kaikkien esitettyjen mielikuvien alta, on kiistaton tosiasia, että Kleopatra oli merkittävä hallitsija. Hänestä on myös säilynyt lisänimi, jota ei aiemmilta Egyptin hallitsijoilta tunneta: *Philopatris*, »hän, joka rakastaa maataan».

Shakespeare-tutkija Jonathan Baten mukaan Plutarkhoksen tärkein opetus Shakespearelle oli, että inhimilliset yksityiskohdat valottavat menneisyyttä usein paremmin kuin persoonattomat historialliset faktat. Sir Thomas Northin laatima englanninkielinen käännös *Kuuluisien miesten elämäkertoja* -teoksesta julkaistiin vuonna 1579. Shakespearen roomalaisaiheisista näytelmistä kolme, *Julius Caesar*, *Antonius ja Kleopatra* sekä *Coriolanus*, pohjautuvat tähän tekstiin. Yllä mainituista näytelmistä Northin tekstiä läheisimmin, osittain jopa sanatarkasti noudattaa todennäköisesti 1606 valmistunut *Antonius ja Kleopatra*. Vastaavanlainen lainaaminen, kopioiminen ja antiikin jäljitteleminen katsottiin renessanssin aikana ihailtavaksi taitavuudeksi, jonka avulla muinaisuudessa luodulle teokselle annettiin uusi elämä. Plutarkhoksen alkuperäisteoksesta poiketen näytelmässä on merkittävä rooli Antoniuksen seuraajalla Punaparralla, jonka on katsottu kommentoivan tapahtumien kulkua Shakespearen omasta näkökulmasta. Toinen eroavaisuus Plutarkhoksen kirjaan on Shakespearen näytelmän fokus. Plutarkhoksen esityksessä miehet ovat pää-tarkastelun kohteena. Shakespearen tekstissä Egyptin tarunhoitoi-

Antonius ja Kleopatra

sella kuningattarella Kleopatralle on vähintään yhtä merkittävä rooli kuin Antoniuksella. Näytelmä huipentuu nimenomaan Kleopatran eikä niinkään Antoniuksen kuolemaan.

Antonius ja Kleopatra -näytelmän tarina ajoittuu Rooman-Parthian sotien aikaan päättyen tilanteeseen, jossa Kleopatra ja Antonius ovat kuolleet. Roomaa johtanutta triumviraattia ei enää ole, ja Aktionin taistelun voittaja Octavius Caesar on nouseva Rooman keisariksi. Englantilaisten renessanssinäytelmien yleistä rakennetta noudattaen tarina esitettiin näyttämöllä kohtauksesta toiseen etenevänä jatkumona. Kohtauksia on näytelmässä yhteensä 42, enemmän kuin missään toisessa Shakespearen näytelmässä. Syy kohtausten suureen määrään lienee se, että tarina sijoittuu maantieteellisesti laajalle Välimeren alueelle, joka kattaa Egyptin, Syyrian, Kreikan ja Italian. Draamatekstin jako viiteen näytökseen on tehty jälkikäteen. Vaikka näytelmä yleisesti luokitellaan tragediaksi, se sisältää myös romanttisen näytelmän ja komedian aineksia. Elisabetin aikana näytelmien julkaiseminen ei ollut kovin keskeisellä sijalla, sillä niitä ei ollut tarkoitettu luettaviksi. *Antonius ja Kleopatra* -näytelmä on kirjattu silloiseen tekijänoikeusrekisteriin (Stationer's Register) vuonna 1608 ja se julkaistiin niin sanotussa ensimmäisessä foliopainoksessa vuonna 1623. Tämä on näytelmän ainoa säilynyt versio ja sen on arveltu pohjautuvan Shakespearen omaan käsikirjoitukseen. *Antonius ja Kleopatra* ajoittuu Shakespearen myöhäisempään kauteen. Se on kieleltään vapaampi kuin hänen aiemmat tiukemmin runomittaan sidotut näytelmätekstinsä.

Tarina etenee historiallista tapahtumaketjua myötäillen. Ensimmäisessä kohtauksessa roomalaiset sotilaat Philo ja Demetrius pohtivat Antoniuksen häpeällisen päätöntä ihastumista Kleopatraan. Mars-jumalan kaltaisesta uljaasta sotilaasta on tullut mustalaisnaisen himoa vilvoittelevat palkeet, huoran narri. Tässä englanninkielinen kuningatarta merkitsevä sana, *queen*, muuntuu muotoon *quean*, joka tarkoitti huoraa. Viite mustalasiin (suom.

mustanaamaan) pohjaa Shakespearen aikalaisen Georg Abbotin vuonna 1599 ilmestyneeseen teokseen *Brief Description of the Whole World wherein is particularly described all the Monarchies, Empires, and Kingdoms of the same, with their Academies*. Abbotin mukaan Kleopatran ei katsottu olleen mustaihoinen vaan väriltään kullanuskea, kuten mustalaiset (Abbottin »runagates»).

Avauskohtauksessa ollaan Egyptissä, ja näyttämölle astuvat itse rakastavaiset sekä palvelija, joka tuo uutisia Roomasta. Antoniukselta ei palvelijan tuoma viesti kiinnosta. Hän on täysin Kleopatran lumoissa. Toisen kohtauksen aikana järki vie kuitenkin voiton hurmuksesta. Antonius ottaa vastaan sanansaattajat. Roomasta tulevat uutiset ovat huonoja. Antoniuksen vaimo Fulvia on Antoniuksen veljen kanssa punonut sotajuonia Caesaria vastaan liittoutumalla Sisiliaan asettuneen sotapäällikkö Sextus Pompeiuksen kanssa. Tempaus on kuitenkin epäonnistunut. Vaikka Antoniuksen veli ja Fulvia ovat selvinneet tapauksesta ehjin nahoin, Fulvia on myöhemmin sairastunut ja menehtynyt. Antonius on toivonut vapautuvansa aviopuolisostaan, mutta kuolinviestin saatuaan hän katuu aiempaa toivettaan. Hän tuntee voimakasta tarvetta palata kotiin, niin vaimonsa poismenon kuin kiristyvän valtapoliittisen tilanteen vuoksi. Hän kutsuu seuralaisensa Punaparran luokseen ja käskää tämän hoitaa äkkilähdön vaatimat järjestelyt. Hän ilmaisee myös toiveensa erota Kleopatrapaasta sovussa, mutta ilman tuskaa eivät »Egyptin kahleet» hänestä irtoa (kolmas kohtaus):

ja vaikka tänne jäät, et jätä lähtijää,

ja minä, vaikka täältä lähdän, tänne jään.

(I.3.)

Neljäs kohtaus valottaa tilannetta Roomassa. Hallitsevan triumviraatin jäsenet Lepidus ja Caesar paheksuvat Antoniuksen leväperäistä elämää Egyptissä. Caesar toivoisi Antoniuksen palaavan

Antonius ja Kleopatra

entiselleen urheaksi miehekkääksi itsekseen. Tämä olisi todella toivottavaa, sillä Sextus Pompeius on uhkaavasti kasvattanut valtaansa Sisiliassa ja onnistunut luomaan itselleen erittäin vahvan laivaston. Sotilaallinen selkkaus näyttää väistämättömältä. Egyptissä Kleopatra riutuu Antoniusta ikävöiden (viides kohta). Hänen palvelijattarensa tuo hänelle Antoniuksen lähettämän lahjan, tämän suudelmin peitetyn helmen. Vaikka Egypti tyhjenisi asukkaista, Kleopatra vannoo lähettävänsä rakastetulleen tervehdyksen joka päivä.

Toinen näytös avautuu Sisiliassa. Antoniuksen elämäntyylillä Egyptissä paheksuu nyt vuorostaan Sextus Pompeius. Tämä ei ota uskoakseen, että Lepidus ja Caesar olisivat kokoamassa sotajoukkonsa häntä vastaan. Roomassa triumviraatin kaikki jäsenet ovat kokoontuneet yhteen (toinen kohta). Ennen keskittymistä Sisiliasta nousevan sotilaallisen uhan poistamiseen Antonius ja Caesar käyvät pitkän sanavaihdon, joka koskee Antoniuksen mahdollista osallisuutta Fulvian aiempiin juonitteluihin. Sopu saadaan aikaan ja sinetöidään naittamalla Caesarin sisar Octavia Antoniukselle. Kolmannessa kohtauksessa Antonius tunnustaa aiemmin usein hairahtuneensa, mutta olevansa tästedes mallikelpoinen aviomies:

Elämässäni on ollut monta mutkaa,
mutta tästä lähin tieni kulkee suoraan.

(II.3.)

Tietäjä kehottaa Antoniusta ottamaan etäisyyttä Caesariin ja palaamaan Egyptiin. Totta nimittäin on, että Antoniuksen onni häviää aina tämän ollessa yhdessä Caesarin kanssa. Vaikka uusi avio-onni kukoistaa, toteaa näytelmän sankari, että hänen ilonsa asuu idässä. Toisaalla Lepidus ja Caesarin seuralaiset valmistelevat sotaretkeä Sextus Pompeiusta vastaan (neljäs kohta), ja Egyptissä kaipuussa ja rakkaudessa kieriskelevä Kleopatra saa raivokohdauksen, kun sanansaattaja tuo uutisia Antoniuksen solmimasta

avioliitosta (viides kohta). Viestintuojalle satelee sekä läimäyksiä että tukkapölyä itämaiseen kuumaveriseen ja intohimoiseen tapaan. Kuudes kohta on edellisen täysi vastakohta. Järkevät ja rationaaliset roomalaiset, triumviraatin edustajat ja Sextus Pompeius, päätyvät sivistyneesti keskustelemalla rauhanomaiseen ratkaisuun ja yhdessäeloon. Rauhansopimusta juhliitaan illallisin. Keskustelunaiheiksi nousevat muun muassa egyptiläiset elämäntavat ja Antoniuksen uusi avioliitto. Punaparta toteaa avioliiton olevan luonteeltaan poliittinen. Hän uskoo sen lopulta hajoavan ja »kuristavan» Antoniuksen ja Caesarin ystävyuden. Seitsemäs kohta kuvaa rauhansopimusta juhlivia roomalaisia. Juomia nautitaan runsaasti ja pohditaan muun muassa Egyptin erilaisia ihmeitä, pyramideista krokotiileihin. Tummemman sävyn illanviettoon tuo Menas, Sextus Pompeiuksen seuralainen. Hän ehdottaa Sextus Pompeiukselle, että nyt olisi oivallinen hetki tapattaa triumviraatin jäsenet ja päästä maailman herraksi:

Nämä kolme, nämä kilpailijat, ovat
maailman jakaneet ja ovat sinun laivassasi.
Jos vain sallit, minä katkaisen
sen ankkurista köyden, ja kun ollaan
merellä, käyn heidän kimppuunsa,
ja heidän maailmansa on sinun.

(II.7.)

Häkeltynyt Sextus Pompeius toteaa, että ajatus olisi ollut mainio, jos Menas olisi toteuttanut sen Sextus Pompeiuksen tietämättä. Nyt, juonesta tietoisena, kunnia vaatii häntä pidättäytymään moimesta hankkeesta.

Kolmannessa näytöksessä Ventidius, joka on johtanut armeijaa Antoniuksen puolesta parthialaisia vastaan, palaa voitokkaana taistelusta. Hän neuvoo sotaherraansa, että voitosta huolimatta ei

Antonius ja Kleopatra

tule olla korkea-arvoisempaansa loisteliaampi tai parempi. Roomassa Octavius Caesar jättää koskettavat jäähyväiset sisarelleen, joka lähtee Antoniuksen kanssa kohti Ateenaa (toinen kohtaus). Egyptissä virheistään viisastunut sanansaattaja esittää Kleopatralle tämän pyytämät tiedot Antoniuksen vaimosta sopivin sanankääntein (kolmas kohtaus). Octavia ei ole Kleopatraa pitempi. Hän ei ole kaunis, eikä osaa kävellä majesteettillisesti:

Hän löntystää. Hänen ryhtinsä ja kävelynsä
ovat yhtä. Hän näyttää paremminkin ruumiilta
kuin elävältä, paremminkin patsaalta kuin ihmiseltä.

(III.3.)

Caesar tuottaa ongelmia Antoniukselle sotimalla Sextus Pompeiusta vastaan (neljäs kohtaus). Tilanne on vaikea myös Octavialle, jonka on valittava tukeako veljeään vai puolisoaan. Antoniuksen tunteet kuohuvat, kun hän saa tiedon, että Sextus Pompeius on kuollut ja Caesar on vanginnut Lepiduksen (viides kohtaus). Tämän sanotaan vehkeilleen yhdessä Sextus Pompeiuksen kanssa Caesaria vastaan. Roomassa tiedetään raivostuneen Antoniuksen matkanneen Egyptiin (kuudes kohtaus). Kaiken kansan nähden hän on Alexandriassa loisteliain, dramaattisin elkein julistanut Isis-jumalattareksi pukeutuneen Kleopatran Egyptin, Ala-Syyrian, Kyproksen ja Lyydian yksinvaltiaaksi. Lisäksi Kleopatran ja Antoniuksen lapsille on annettu omat maa-alueensa hallittavaksi. Antoniuksen ja Kleopatran kerrotaan nyt lietsovan Lähi-idän valtioiden kanssa sotaa Roomaa vastaan. Mieheensä Egyptin-matkasta tietämätön Octavia on sillä välin saapunut Roomaan. Lankonsa toimista raivostunut Caesar kertoo rakastamalleen sisarelle, mitä on tapahtunut, ja julistautuu suurten jumalten valitsemaksi petetyin sisarensa kostajaksi. Caesarin sotajoukot etenevät nopeasti, tehokkaasti ja voitokkaasti ja haastavat Antoniuksen meritaisteluun

(seitsemäs kohta). Antoniusta neuvotaan välttämään meritaistelu, johon hän ei ole kunnolla varustautunut, ja sotimaan Caesaria vastaan maalla. Antonius ei kuitenkaan ota neuvoista vaarin. Niin ei myöskään tee Kleopatra, jota Punaparta neuvoo pysymään loitolla niin taistelusta kuin Antoniuksesta:

Se on varmaa, että teidän läsnäolonne on häiriöksi
ylipäällikölle, kun te kulutatte hänen sydäntään,
aivojaan ja aikaansa, niin ettei mitään säästy.
Häntä parjataan jo irstailusta, ja Roomassa saa kuulla,
että eunukki Fotinus ja teidän seurueenne naiset
ovat tämän sodan johtajia.

(III.7.)

Caesar neuvoo seuralaistaan Taurusta ehdottomasti pidättäytymään maasodasta ennen kuin taistelu merillä on käyty loppuun (kahdeksas kohta). Antonius puolestaan asettaa ratsuväkensä aseisiin, joista näkee Caesarin armeijan saapuvien laivojen määrän ja muodostelman (yhdeksäs kohta). Antonius kärsii meritaistelussa karvaan tappion ja häpeän (kymmenes kohta). Kleopatra pakenee taistelusta, ja jonkin ajan kuluttua Antonius seuraa häntä. Antoniuksen häpeä tapahtuneesta ei tunne rajoja ja hän kehoittaa seuralaistaan ottamaan hänen omaisuutensa ja karkaamaan Caesarin luo. Kleopatra on tapahtuneesta lohduton ja sanoo, ettei voinut tietää Antoniuksen pakenevan taistelusta hänen perässään. Sananvaihtoa lopulta seuraava sopu sinetöidään suudelmalla (yhdestoista kohta). Caesar vastaanottaa Egyptin hovista saapuneen sanansaattajan, joka välittää Antoniuksen pyynnön saada säilyttää henkensä joko Egyptiin tai Ateenaan asettuneena, sekä Kleopatran ilmoituksen, että hän palvelee tästedes Caesaria, mutta toivoo lapsensa saavan pysyä Egyptin hallitsijana (kahdestoista kohta). Thidias, Caesarin seuralainen, saa tehtäväkseen vie-

Antonius ja Kleopatra

dä Caesarin vastauksen Kleopatran hoviin. Antoniuksen henkeä ei säästetä, eikä Kleopatran pyyntöön myönnytä, ellei hän karkota tai tapata Antoniusta. Egyptissä Kleopatra pohtii yhä omaa vastuutaan Antoniuksen paosta. Punaparta vakuuttaa, ettei syy ole kuningattaren:

Hänen nautiskelunsa ei voinut olla
päällikkyyden este siinä vaiheessa,
kun käytiin sotaa, jossa puoli maailmaa
oli rintamassa toista puolta vastaan,
ja hän itse oli pääsyy kiistaan.
Häpeä se oli, hänen tappionsa veroinen,
kun lähtiessään karkuun
teidän laivojenne seuraten
hän jätti oman laivastonsa merelle.

(III.13.)

Kun Antonius Caesarilta saapuneen vastauksen kuultuaan uhoaa haastavansa tämän kaksintaisteluun, saa Punaparta lisäaiheen surkutella entistä sotasankaria:

Niin, älä epäilekään, että Caesar
mahtavine armeijoineen luopuu
onnestaan ja suostuu taistelemaan
julkisesti gladiaattoria vastaan!
Huomaan, että järkevyyks on osa
miehen onnea, ja olosuhteet vaikuttavat
hänen olemukseensa niin, että huonosti
käy kummallekin. Että Antonius,
kärsittyään kaikki onnen oikut,
saattaa vielä uneksia, että Caesar
herruudessaan ottaa vastaan

Antonius ja Kleopatra

KLEOPATRA:

Mitä sinä mutiset?

PUNAPARTA:

Se on varmaa, että teidän läsnäolonne on häiriöksi ylipääällikölle, kun te kulutatte hänen sydäntään, aivojaan ja aikaansa, niin ettei mitään säästy.

Häntä parjataan jo irstailusta, ja Roomassa saa kuulla, että eunukki Fotinus ja teidän seurueenne naiset ovat tämän sodan johtajia.

Sotapäällikkö Marcus Antonius on menettänyt otteensa. Vaikka hän on yksi Rooman valtakuntaa hallitsevasta triumviraatista, hän vetelehtii rakkauden huumaamana Egyptissä kuningatar Kleopatran luona.

Intohimon ja velvollisuuden ristiriitoja kiinnostavasti peilaava *Antonius ja Kleopatra* kuuluu historian ja kirjallisuuden suuriin rakkaustarinoihin.

»Elisabetin ajan Englannissa vallitsi voimakas sensuuri, mikä teki ajankohtaisten poliittisten aiheiden esittämisen näyttämöllä vaaralliseksi. Yhteiskuntakriittinen tematiikka oli naamioitava historiallisiin tapahtumiin», kirjoittaa Jaana Toivari-Viitala esipuheessaan.

83.2 ISBN 978-951-0-49157-7 www.wsoy.fi